

Πάντειον Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών
Κοινωνική Πολιτική: Ανάλυση Κοινωνικής Πολιτικής

Η εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής στην τοπική αυτοδιοίκηση
Μελέτη περίπτωσης: Το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά

Αμπελά Ιωάννα Σωτηρία
A.M 5121M011

Αθήνα 2023

Τριμελής επιτροπή

Σκαμνάκης Χριστόφορος - επίκουρος καθηγητής Παντείου πανεπιστημίου (επιβλέπων)

Δημουλάς Κωνσταντίνος - επίκουρος καθηγητής Παντείου πανεπιστημίου

Στρατηγάκη Μαρία - αναπληρώτρια καθηγήτρια Παντείου πανεπιστημίου

Copyright © Αμπελά Ιωάννα Σωτηρία

All rights reserved Με επιφύλαξη παντός νομίμου δικαιώματος.

Η παρούσα εργασία περιλαμβάνει πολιτικές θεωρητικές προσεγγίσεις υπό το πρίσμα της εκπαιδευτικής μελέτης τους απο τη συγγραφέα.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, η αποθήκευση και η διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας εξ ολοκλήρου ή μέρους αυτής για εμπορικούς σκοπούς. Επιτρέπεται η χρήση της για σκοπούς εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση της έγκρισης από τη συγγραφέα, της αναφοράς της πηγής προέλευσης και της διατήρησης του παρόντος μηνύματος.

Η δημοσίευση της πτυχιακής εγκρίθηκε από το Πανεπιστήμιο.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ το επιστημονικό προσωπικό του διευρυμένου κέντρου κοινότητας του δήμου Πειραιά για την προθυμία συμμετοχής στην εργασία και τον πολύτιμο χρόνο του που διέθεσε.

Ευχαριστώ την Αντιδήμαρχο δημόσιας υγείας και κοινωνικών υποθέσεων κ. Μπουρδάκου Κυριακή για την συνέντευξη που παραχώρησε για τον σκοπό της εργασίας.

Ευχαριστώ τον καθηγητή κ. Σκαμνάκη Χριστόφορο για την υποστήριξη της εργασίας.

“ αἰέν ἀριστεύειν”

Περιεχόμενα

Περίληψη	7
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο Πρώτο	
1.1 Επισκόπηση της κοινωνικής πολιτικής	10
1.2 Η τυπολογία των κρατών κοινωνικής πρόνοιας	15
Κεφάλαιο Δεύτερο	
2.1 Η εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα	17
2.2 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής	22
Κεφάλαιο Τρίτο	
3.1 Ο σκοπός της εργασίας	27
3.2 Η μεθοδολογία της εργασίας	28
3.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας	30
Κεφάλαιο Τέταρτο	
4.1 Το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά	31
4.2. Συγκριτική μελέτη εργασιών με θέμα τα κεντρα κοινοτητας	40
Συμπέρασμα	42
Βιβλιογραφία	44

Περίληψη

Η εργασία μελετά την εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής μέσα από τους μηχανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η διάταξή της αναπτύσσεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος της αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας. Στο πρώτο κεφάλαιό της αναλύονται οι βασικές έννοιες και η σύγχρονη θεωρητική προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής καθώς και τα παραδοσιακά συστήματα κοινωνικής προστασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται η πορεία της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και ο ρόλος της στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Παρουσιάζονται επιλεγμένα ιστορικά στοιχεία τα οποία πλαισιώνουν την δημιουργία και την εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης ανά χρονικές περιόδους αποτυπώνοντας τον ρόλο της. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας, είναι η ποιοτική έρευνα με πεδίο μελέτης το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά. Σε αυτό το τμήμα της εργασίας, αποτυπώνεται ο σκοπός της εργασίας, η μεθοδολογία και τα ερευνητικά ερωτήματα πάνω στα οποία διαρθρώνεται η συγκεκριμένη πτυχιακή. Παρουσιάζεται λεπτομερώς η λειτουργία του Διευρυμένου Κέντρου Κοινότητας συμπεριλαμβάνοντας τα επίσημα στατιστικά στοιχεία του. Ακολουθεί η σύγκριση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών με παρόμοια θεματική καθώς και τα συμπεράσματα της εργασίας.

Λέξεις-κλειδιά: έρευνα, κέντρο κοινότητας, κοινωνική πολιτική, τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνική προστασία, δήμος Πειραιά

Summary

The work studies the implementation of social policy through the mechanisms of local self government. Its layout is developed in two parts. The first part is the theoretical framework of the work. In its first chapter are analyzed, the basic concepts and the modern theoretical approach of social policy as well as traditional social protection systems. In the second chapter, the course of local self-government in Greece and its role in the exercise of social policy are recorded. Selected historical elements are presented the frame and create the evolution of local self-government by periods of time. In the second part of the work, it is the qualitative research with the field of study of the expanded community center of the municipality of Piraeus. In this part of the work, are being described the purpose of the work, the methodology and the research questions on which the specific thesis is structured

The operation of the Extended Community Center is presented in detail, including its official statistics. The following is a comparison of undergraduate and postgraduate theses with a similar theme, as well as the conclusions of the work.

Keywords: research, community center, social policy, local government, social protection, Piraeus municipality

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία διερευνά την λειτουργία του Διευρυμένου Κέντρου Κοινότητας του Δήμου Πειραιά, ως ολοκληρωμένη υπηρεσία κοινωνικού χαρακτήρα. Η εργασία τοποθετείται στο πλαίσιο της αναζήτησης του ρόλου της κοινωνικής πολιτικής στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια, ως βασικός τομέας άσκησης της κοινωνικής πολιτικής θεωρούνται οι Ο.Τ.Α. Παρότι επιχειρείται μια διαρκής προσπάθεια αναβάθμισής τους, εντούτοις προκύπτει ότι συσσωρεύονται λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα στην διαχείριση των δήμων. Απο την άλλη, η κρατική οργάνωση διασφαλίζει τις προϋποθέσεις και τον τρόπο λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η αφετηρία της εργασίας συνυπολογίζει τον σύγχρονο ρόλο της κοινωνικής πολιτικής, ως αποτέλεσμα των δομικών αλλαγών, όπως η παγκοσμιοποίηση, η τεχνολογική εξέλιξη, η αλλαγή των όρων του διεθνούς εμπορίου, η δημογραφική γήρανση και η επίδραση των μνημονιακών συνθηκών. Η κοινωνική πολιτική στρέφεται στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με εξατομικευμένες παρεμβάσεις. Η ποιοτική έρευνα μελετά τις βασικές αρχές λειτουργίας του κέντρου κοινότητας δήμου Πειραιά και μέσα από τις ερωτήσεις, αναζητώνται οι λόγοι της εδραίωσης της παρουσίας του στον τομέα των Κοινωνικών υπηρεσιών και στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής.

Κεφάλαιο Πρώτο

1.1 Επισκόπηση της κοινωνικής πολιτικής

Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα αποτελεί μια διαδικασία εξέλιξης, η οποία ακολούθησε τη γενικότερη πορεία ανάπτυξης του κράτους. Η ανάπτυξή της σημειώθηκε τη χρονική στιγμή, όπου τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη άφηναν πίσω τους τον κεϋνσιανισμό και εισέρχονταν στην νεοφιλελευθερισμό. Οι έννοιες του κοινωνικού κράτους ή κράτους πρόνοιας αποδίδουν συμβατικά το σύνολο των σύγχρονων κοινωνικών δράσεων και πολιτικών, που σχεδιάζονται, εφαρμόζονται και χρηματοδοτούνται, κυρίως από τις κυβερνήσεις, με σκοπό την κοινωνική προστασία των πολιτών και των εργαζομένων εντός και εκτός της παραγωγικής οικονομικής διαδικασίας.

Από την πλευρά, της πολιτικής οικονομίας, οι παραπάνω έννοιες, αποτελούν τον μηχανισμό διασφάλισης της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων, με στόχο την προστασία και την αναπροσαρμογή στις κοινωνικές, οικονομικές, εκπαιδευτικές και τεχνολογικές εξελίξεις, οι οποίες αλληλεπιδρούν με τον παράγοντα της εργασίας.

Κατα την διάρκεια των ετών, οι κοινωνικές, οι πολιτικές και οι οικονομικές εξελίξεις, επιφέρουν αλλαγές στην ζωή των ανθρώπων μεταβάλλοντας τις ανάγκες τους. Η κοινωνική πολιτική, επομένως σχεδιάζει δράσεις για την κοινωνική προστασία των πολιτών εναντι των κοινωνικών κινδύνων, της μείωση της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων. Προωθεί την αλληλεγγύη και εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή με την άμβλυνση των κοινωνικών προβλημάτων (Σακελλαρόπουλος 2011)

Ο διάλογος των μελετητών με θέμα την κοινωνική πολιτική είναι εκτενής. Ζητήματα όπως, αν η κοινωνική πολιτική αποτελεί επιστήμη και αν μπορεί να συγκροτηθεί μια θεωρία του κράτους πρόνοιας, αλλά και με ποια μέθοδο, θέτει και αποπειράται να απαντήσει ο Spicker (2000). Αξιοποιώντας μια ευρύτερη βιβλιογραφία από όλο το φάσμα των κοινωνικών επιστημών, αναπτύσσει έναν δικό του τρόπο κατανόησης του σύγχρονου κοινωνικού κράτους. Αντίθετα με άλλες προσεγγίσεις, υποστηρίζει ότι η κοινωνική προστασία διαμορφώνεται και συντηρείται από την κοινωνική δράση των ανθρώπων και αντανακλά τις ανθρώπινες ανάγκες. Οι άνθρωποι έχουν κοινωνικά δικαιώματα και ηθικές υποχρεώσεις μεταξύ τους. Οι κοινωνικές πολιτικές αντανακλούν τις ηθικές αξίες μιας κοινωνίας και συνεπάγονται την αναδιανομή. Η κρατική ρύθμιση στο κοινωνικό πεδίο

οικοδομείται ακριβώς πάνω σε αυτές τις συλλογικές δράσεις, κοινωνικές δομές και ηθικές αρχές. Συνεπώς, οποιαδήποτε αλλαγή της, προϋποθέτει τη συμμετοχή και την ενεργοποίηση των πολιτών. τα ζητήματα της κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας, κοινωνικής διοίκησης και εργασίας.

Οι συζητήσεις για το ρόλο και τη φύση του κράτους βρίσκονται στο επίκεντρο της σύγχρονης πολιτικής. Ωστόσο, ο όρος *κράτος* παραμένει δύσκολο να προσδιοριστεί και υπόκειται σε μια σειρά από διαφορετικές ερμηνείες. Σύμφωνα με τον Jessop (2015) το κράτος υφίσταται τόσο ως έννοια όσο και ως πραγματικότητα και έχει βασικό ρόλο στο μεταβαλλόμενο τοπίο της κοινωνίας. Ο ίδιος εξετάζει τις ανταγωνιστικές προσπάθειες για τη συσχέτιση του κράτους με άλλα χαρακτηριστικά της κοινωνικής οργάνωσης. Τα βασικά θέματα στην ανάλυση του κράτους διερευνώνται πλήρως, συμπεριλαμβανομένου του σχηματισμού κράτους, της χρονικής εμφάνισης των μορφών του, της αναδιάταξης του και του μέλλοντος του.

Αργότερα, με την ωρίμανση του βιομηχανικού συστήματος, το κράτος αναλαμβάνει την λειτουργία της κοινωνικής προστασίας, έχοντας παράλληλα τον ρόλο του νομιμοποιητή των κυρίαρχων ιδιοκτησιακών σχέσεων. Κατα αυτόν τον τρόπο, από το τέλος του 19ου αιώνα, συγκροτείται το σύγχρονο κοινωνικό κράτος (Σακελλαρόπουλος 2018)..

Υπάρχουν δύο ιστορικές μορφές κοινωνικού κράτους, το κεϋνσιανό και το νεοφιλελεύθερο, τα οποία εκφράζουν την αντίληψη περί αναδιανομής πλούτου και εισοδήματος στο εσωτερικό τους.

Το κεϋνσιανό κράτος αφορά στην καθολικότητα των παροχών και στην ευρεία αναδιανομή του εισοδήματος. Αναγνωρίζει μια σειρά κοινωνικών δικαιωμάτων και προωθεί την αποεμπορευματοποίηση. Οι εργαζόμενοι αποκτούν δικαιώματα και κατοχυρώνονται από το κράτος έναντι του κινδύνου. Το κράτος μεριμνά για τα επιδόματα των ανέργων, των αναπήρων και τη συνδικαλιστική συμμετοχή (Γράβαρης 2018).

Η νέα φάση στην εξέλιξη του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής υλοποιείται μέσα από πολιτικές παρεμβάσεις που έχουν στο επίκεντρό τους τον εργαζόμενο. Αναπτύσσονται πολιτικές δημόσιας υγείας και κοινωνικής ασφάλισης, προστασίας των ανέργων, των απόρων και των αναπήρων. Η κοινωνική προστασία από εμπορευματοποιείται ως βασικό γνώρισμα της κεϋνσιανής εποχής. Η κοινωνική πολιτική περιλαμβάνει τον χαρακτήρα της ενεργούς ήττης και αλληλεγγύης και το μερίδιο των μισθών των εργαζομένων σε σχέση με το Α.Ε.Π, μεταβάλλεται υπέρ τους. Παράλληλα μειώνεται ο χρόνος εργασίας, διευρύνονται οι τύποι

των αδειών (Παπαθεοδώρου 2018).

Απο το 1980. με τον τερματισμό της κενυσιανής εποχής, διανύουμε την νεοφιλελεύθερη εποχή. Η εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών και η αλλαγή της μορφής της κοινωνικής προστασίας, αναφέρονται ως βασικά γνώρισμα του. Οι πολιτικές παρεμβάσεις αφορούν σε στοχευμένες ομάδες π.χ μονογονεϊκές οικογένειες. Παραλληλα, τα επιδόματα συνοδεύονται από δικαιώματα και υποχρεώσεις των ληπτών σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη (π.χ αποδοχή θέσης εργασίας για τους ανέργους, ειδάλλως διακοπή του επιδόματος). Ο κίνδυνος περιέρχεται στη σφαίρα ευθύνης του ατόμου. Η μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και η αντιμετώπιση του πληθωρισμού έρχονται στο προσκήνιο των νέων παρεμβάσεων (Γράβαρης 2018).

Οι δημοσιονομικές πιέσεις, ωστόσο, δεν φαίνεται να οδηγούν σε μεταρρυθμίσεις, κυρίως λόγω της υψηλής δημοτικότητας των κοινωνικών προγραμμάτων (συνταξιοδοτικό), τα οποία καλύπτουν μεγάλο τμήμα του εκλογικού σώματος, με αποτέλεσμα το αυξανόμενο πολιτικό κόστος. Στην ηπειρωτική Ευρώπη η ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους οδήγησε στην δημιουργία πολλαπλών ομάδων συμφερόντων πάνω στα βασικά κοινωνικά προγράμματα, και κατ' επέκταση στην ανάδειξη πολλαπλών πόλων αντίστασης σε αλλαγές.

Το ζήτημα της ανθεκτικότητας των χαρακτηριστικών των κρατών πρόνοιας αποτελεί τομέα πρόσφορου επιστημονικού διαλόγου. Οι νέες πολιτικές στρέφονται γύρω από την ενεργό πρόνοια, η οποία προβάλλει ως κοινωνική επένδυση για την αντιμετώπιση των νέων κοινωνικών κινδύνων.

Αυτά τα στοιχεία εντάσσονται στον κοινωνικό διάλογο για την κοινωνική πολιτική, διαμορφώνοντας τους στόχους και τα εργαλεία της. Οι ομάδες στις οποίες στοχεύουν τα μέτρα στήριξης καθορίζουν τον προσανατολισμό της πολιτικής και τα όρια, σκιαγραφώντας την κοινωνική διαστρωμάτωση. Κατα αυτή την έννοια, το κράτος πρόνοιας μπορεί να παρέχει υπηρεσίες και ασφάλεια του εισοδήματος, είναι, όμως, και σύστημα διαστρωμάτωσης (Andersen 2004)

Η μεταπολεμική διευθέτηση της κοινωνικής πρόνοιας στη δυτική Ευρώπη, στηρίχθηκε σε ευρείες ταξικές συμμαχίες που υποστήριζαν υψηλό επίπεδο κοινωνικών παροχών σε όλο το φάσμα των μεσαιων και εργατικών στρωμάτων. Αυτή η αλληλεγγύη υποχωρεί τις τελευταίες δεκαετίες.

Η υφιστάμενη πλούσια βιβλιογραφία καταδεικνύει τις δομικές αλλαγές στο οικονομικό και κοινωνικό πεδίο που επηρεάζουν τον μετασχηματισμό των κοινωνικών

κρατών. Μεταξύ των κύριων δομικών παραγόντων είναι η παγκοσμιοποίηση και η τεχνολογική αλλαγή, η αλλαγή των όρων στο διεθνές εμπόριο, η ενίσχυση των νέων μορφών απασχόλησης, οι αλλαγές στα σχήματα οικογένειας (μονογονεϊκές οικογένειες), η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας και η ενίσχυση των μεταναστευτικών ροών από την Ασία και την Αφρική προς την Ευρώπη. Η ύφεση του 2008 και η δημοσιονομική κρίση, επιτάχυναν περαιτέρω τις αλλαγές (Gooby 2017).

Τα κράτη πρόνοιας συγκλίνουν στην ενίσχυση της ατομικής ευθύνης, στην αναδιάταξη της ισορροπίας μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, στην λιτότητα και στην υποχώρηση του δημόσιου τομέα για την κάλυψη των αναγκών της κοινωνικής ευημερίας. Κοινή προοπτική των μεταρρυθμίσεων είναι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής μεγέθυνσης με μέτρα κοινωνικής επένδυσης στην φροντίδα, την εκπαίδευση και τις ενεργητικές πολιτικές για την απασχόληση.

Η εφαρμογή των πολιτικών λιτότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας αποδυναμώνουν περαιτέρω το ήδη ασθενές σύστημα κοινωνικής προστασίας της χώρας, επιδεινώνοντας τις επιπτώσεις της κρίσης στη φτώχεια. Η κοινωνική προστασία, η συνοχή και η αλληλεγγύη κατατάσσονται στους σταθερούς στόχους επίτευξης κάθε κοινωνικού κράτους. Ο βαθμός ωριμανσης τους δείχνει τον βαθμό προόδου και ανάπτυξης της κοινωνικής διάστασης του κράτους. (Hemerjick 2013).

Ακόμη, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 2008, η αναζήτηση και ο τρόπος χειρισμού ζητημάτων κοινωνικής πολιτικής, περνάει σε πολυεπίπεδο χειρισμό. Πρόκειται για την συμμετοχή πολλαπλών επιπέδων, παραγόντων και θεσμών εκτός του κεντρικού κράτους και στην εθελοντική συμφωνία όλων των παραγόντων σε κοινούς στόχους πολιτικών.

Η συμμετοχή πολλαπλών επιπέδων και φορέων εξουσίας δίνει ρόλο στους κοινωνικούς εταίρους, στην τοπική αυτοδιοίκηση και στην περιφέρεια, στην κοινωνία των πολιτών (κυρίως στις μ.κ.ο), στα εθνικά Κοινοβούλια και Ευρωκοινοβούλιο και στους υπερεθνικούς θεσμούς, όπως η Ε.Ε και το Δ.Ν.Τ.. Η συμφωνία σε στόχους πολιτικών αφορά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Σε επίπεδο Ευρώπης με η Σύνοδος της Λισαβόνας συνοδεύεται από την ανοικτή μέθοδο συντονισμού, ως ήπια πολιτική σεβόμενη την αρχή της επικουρικότητας και τις εθνικές ιδιομορφίες.

Η κοινωνική προστασία στρέφεται σε πολιτικές ευελιξίας και στοχευμένων παρεμβάσεων, με παράλληλη εξοικονόμηση των πόρων. Οι πολιτικές που προωθούνται

αποτελούνται απο εξατομικευμένες υπηρεσίες. Οι εν λόγω πολιτικές βρίσκονται σε σύμπνοια με τις αντίστοιχες πολιτικές της Ε.Ε (Σκαμνάκης 2018).

1.2 Η τυπολογία των κρατών κοινωνικής πρόνοιας

Απο τις μεταγενέστερες ομαδοποιήσεις των καθεστώτων κράτους πρόνοιας ευρύτερη αποδοχή έχει η ομαδοποίηση με βασικό άξονα την αποεμπορευματοποίηση της εργατικής δύναμης και της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Κατα αυτή την προσέγγιση του E. Andersen που έμελλε να αφήσει παρακαταθήκη για την μελέτη της κοινωνικής πολιτικής, προκύπτουν τρεις τύποι κρατών πρόνοιας. Οι τρεις ιδεότυποι παρουσιάζουν μοναδικά χαρακτηριστικά και αναφέρονται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Η νεοφιλελεύθερη οπτική, αντλώντας στοιχεία από τον Hayek και τον Friedman συγκροτεί το φιλελεύθερο μοντέλο κοινωνικής προστασίας. Υποστηρίζει ότι η κοινωνική ευημερία παρέχεται μέσα από την αγορά. Η σωστή λειτουργία της αγοράς είναι ρυθμιστής του κράτους και ανταμείβει τους πολίτες, ανάλογα με την προσπάθειά τους. Η κοινωνική προστασία παρέχεται στους αποδεδειγμένα οικονομικά ασθενέστερους.

Τα ισχυρά επιχειρήματα αυτής της αντίληψης επικεντρώνονται στην βέλτιστη διαχείριση, στη μεγαλύτερη οικονομική αποδοτικότητα και στις φθηνότερες και ποιοτικές υπηρεσίες μέσα από την ιδιωτική πρωτοβουλία. Το φιλελεύθερο μοντέλο αντλεί στοιχεία από την εμπειρία των Η.Π.Α., του Καναδά, της Νέας Ζηλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Αυστραλίας. (Andersen 2003).

Το συντηρητικό - κορπορατιστικό μοντέλο πρόνοιας συναντάται στις χώρες της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας και επεκτείνει τις δικαιοδοτήσεις βάσει του εργασιακού στάτους (εργαζόμενος/άνεργος). Τα δικαιώματα θεμελιώνονται απο ενα μείγμα πρόσδεσης στην αγορά εργασίας και χρηματοοικονομικών εισροών πάνω στην αναλογιστική λογική. Ο βαθμός στον οποίο προσφέρονται ευκαιρίες για αποεμπορευματοποίηση εξαρτάται από την αναλογιστική αρχή. Οι επαγγελματικές ενώσεις και οι εργαζόμενοι του δημοσίου είναι κατοχυρωμένοι ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά. Η αναδιανομή περιορίζεται στον στενό κύκλο των εργαζόμενων και της οικογένειας. Το εν λόγω σύστημα προωθεί τον πλουραλισμό με αποκέντρωση των υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο, την συμμετοχή των πολιτών και την προληπτική στρατηγική (Andersen 2003).

Το σοσιαλδημοκρατικό μοντέλο πρόνοιας προέρχεται από την αρχή του Beveridge περί καθολικών δικαιωμάτων της ιδιότητας του πολίτη ανεξάρτητα απο τον βαθμό της ανάγκης ή της εργασιακής κατάστασης. Αντ' αυτού, η επιλεξιμότητα βασίζεται στο κριτήριο διαμονής του πολίτη στη χώρα. Τα προγράμματα οικοδομούνται πάντα στην αρχή του ενιαίου

επιδόματος. Η ευημερία του λαού συνυφαίνεται με τις δυνατότητες αποεμπορευματοποίησης των κοινωνικών παροχών. Το σύστημα της λαϊκής ευημερίας ευδοκίμησε στα σκανδιναβικά κράτη (Σουηδία, Νορβηγία, Αυστρία και Δανία) και αποτελεί μια εδραιωμένη αρχή της σοσιαλιστικής παράδοσης στην κοινωνική πολιτική (E.Andersen 2003). Η παραπάνω τυπολογία των κρατών πρόνοιας έχει σχετικό χαρακτήρα καθώς αποτυπώνει και περιγράφει με όρους γενίκευσης την ιστορική πραγματικότητα μιας συγκεκριμένης περιόδου. Δεν εξετάζει τις επιμέρους ιδιομορφίες των στοιχείων της ομάδας και δεν εξαντλεί τις υπάρχουσες περιπτώσεις.

Η εν λόγω τυπολογία δέχτηκε κριτική αμφισβήτηση καθώς άλλοι μελετητές υποστηρίζουν την ύπαρξη του νοτιοευρωπαϊκού μοντέλου (Ferrera), στο οποίο εντάσσονται χώρες όπως η Ελλάδα και η Ισπανία, όπου η κοινωνική φροντίδα και προστασία παρέχεται μέσω του συνταξιοδοτικού συστήματος και της οικογένειας. Αυτές οι χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά, όπως η αργοπορημένη και ισχυρή εκβιομηχάνιση, η επιβολή καθεστώτων, οι εισοδηματικές μεταβιβάσεις και το ιδιόμορφο προνοιακό σύστημα. Οι εν λόγω χώρες αποτελούν το ένα σκέλος του διπόλου συγκροτώντας την περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον πυρήνα της αποτελούν οι ισχυρά ανεπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, όπως η Γερμανία και η Γαλλία.

Για τον σχηματισμό ευρύτερης οπτικής των κρατών πρόνοιας θα προσθέσουμε την θεώρηση του Titmuss (1954), στο έργο του οποίου η αναλυτική αξία του γίνεται εμφανής, όταν εξετάζονται οι σχέσεις μεταξύ του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας και της πρόνοιας ως προς την κατανομή των παροχών και των υπηρεσιών. Συνθήκες όπως η αναγνώριση των αναγκών παραλληλίζονται με πρωταρχικούς στόχους της ευημερίας, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου, καταλήγωντας στην νομιμοποίηση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής. Σκοπός του εν λόγω έργου, είναι ότι ο συνδυασμός της θεώρησης της εξουσίας και του κράτους, του χρόνου, της ασφάλειας και των θεσμών του καπιταλισμού, ενθαρρύνουν μια πιο δυναμική ανάλυση του αντίκτυπου των τριών συστημάτων πρόνοιας στην κοινωνία από μέχρι στιγμής επιχειρήθηκε.

Κεφάλαιο Δεύτερο

2.1 Η εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα

Μετά το 1974 και ειδικά από την δεκαετία του 1980, η αυτοδιοίκηση σημειώνει ανάπτυξη με διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της ενώ εντοπίζεται δε, ένας αφανής “ανταγωνισμός” ανάμεσα στην κεντρική και στην περιφερειακή εξουσία.

Ο Ν. ΔΝΖ/12, ο οποίος συνθέτει το πλαίσιο λειτουργίας της αυτοδιοίκησης μέχρι την μεταπολίτευση. Κεντρικό θέμα είναι η θέσπιση κριτηρίων για την ίδρυση ή αναγνώριση των δήμων και των κοινοτήτων. Ως Δήμοι αναγνωρίζονται όλες οι πρωτεύουσες νομών, καθώς και πόλεις, οι οποίες αριθμούν περισσότερους από δέκα χιλιάδες κατοίκους. Από την σύγκριση των αρμοδιοτήτων προκύπτει ότι η αυτοδιοίκηση δεν έμεινε ανεπηρέαστη από τις πολιτικές αντιπαραθέσεις και τις κοινωνικές μεταβολές. Το ζήτημα της αυτοδιοίκησης αποτυπώνει κεντρικά στοιχεία της πολιτικής ιστορίας του κράτους καθώς και της θεσμικής εξέλιξής του (Σκαμνάκης 2020).

Η πορεία της αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα διανύει τρία κύματα αλλαγών τα οποία συντελούνται από την μεταπολίτευση και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας μέχρι σήμερα. Κρίνεται σκόπιμη η αναφορά τους, ώστε να κατανοηθεί η εξέλιξη της αυτοδιοίκησης. Στο πρώτο κύμα αλλαγών, στο άρθρο 102 του Συντάγματος αναφέρεται ο θεσμικός ρόλος της αυτοδιοίκησης. Εμπεριέχει τις αρμοδιότητές της καθώς και τον ορισμό του πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης, περιλαμβάνοντας δήμους και κοινότητες, αφήνοντας τη δυνατότητα θέσπισης δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης. Οι προϋποθέσεις του νόμου, δημιουργούν ευρύ πεδίο για την εξυπηρέτηση του πολιτικού στόχου της αποκέντρωσης και της ενίσχυσης των τοπικών εξουσιών. Η δυνατότητα σύνθεσης β βαθμού αυτοδιοίκησης, είναι σημαντική αφού αποτελεί αντικείμενο δημόσιου διαλόγου ήδη από τα πρώτα χρόνια του νέου κράτους. Ως κεντρικός στόχος διαφαίνεται η ανάγκη ύπαρξης αυτονομίας των Ο.Τ.Α με ουσιαστικό ρόλο στην διοίκηση. Η πρόθεση αναγράφεται στο νέο κοινοτικό και δημοτικό κώδικα του 1980. Παράλληλα, εντοπίζεται η κομματική επιρροή στον σχεδιασμό των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α. Ο νικητής εκλογικός σύνδεσμος καταλαμβάνει τα $\frac{2}{3}$ ακόμη και τα $\frac{1}{3}$ της σύνθεσης του δημοτικού συμβουλίου. Το σκηνικό αλλάζει με το “πρόγραμμα Κλεισθένης”, όπου το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται πλέον, από συνεργαζόμενες κομματικές παρατάξεις (Ν. 4555/98).

Απο την δεκαετία του 1980 εντοπίζονται περισσότερο σαφείς πολιτικές προθέσεις για την οργάνωση της αυτοδιοίκησης. Κύριο γνώρισμα είναι η προώθηση της λαϊκής συμμετοχής. Η κοινότητα αποκτά ενεργό ρόλο, στοιχείο το οποίο αποτυπώνεται και θεσμικά με τον Ν. 1270/82). Η σύσταση νομαρχιακών συμβουλίων, ως συμβουλευτικό όργανο του νομάρχη, δίνει βήμα συμμετοχής στις κοινότητες ενώ συντίθενται τα πρώτα δημοτικά και συνοικιακά συμβούλια. Τα πρώτα δημοτικά και συνοικιακά συμβούλια, λειτουργούν στην Αθήνα, στον Πειραιά και στην Θεσσαλονίκη.

Το 1985 θεσπίζεται η θέση του αντιδημάρχου σε δήμους με περισσότερο από 10.000 κατοίκους. Η ανακήρυξή του γίνεται από τον επικεφαλής εκλογικό σύνδεσμο. Σημαντική αναφορά είναι και στον Ν. 1622/86, ο οποίος θεσμοθετεί τον β' βαθμό αυτοδιοίκησης στο επίπεδο του νομού. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την συνένωση των αυτοδιοικητικών μονάδων μικρότερων σε μεγαλύτερους δήμους. Επιπλέον, θεσμοθετείται η νομαρχιακή αυτοδιοίκηση με κύριο σκοπό της, την αποκέντρωση των υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων, από την κεντρική στην περιφερειακή διοίκηση. Ωστόσο, η εφαρμογή του νόμου ματαιώθηκε.

Ερχόμενοι στο δεύτερο κύμα αλλαγών κατά την δεκαετία του 1990, καθιερώνεται ο β βαθμός αυτοδιοίκησης στο επίπεδο του νομού (Ν.2218/94). Η δεύτερη προσπάθεια εφαρμογής προσκρούει σε μεταγενέστερο νόμο του ίδιου έτους, ο οποίος δεν αφήνει περιθώρια αυτονομίας στην αυτοδιοίκηση, αφού ο περιφερειακός διευθυντής, αποτελεί θέση επιλογής απο το εκάστοτε κυβερνών κόμμα.

Σημαντικό τμήμα ανασύστασης της αυτοδιοίκησης αποτελεί το “πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας” (Ν.2539/97), όπου οι δήμοι αναλαμβάνουν διοικητικές αρμοδιότητες και επανεισάγεται ο β' βαθμός αυτοδιοίκησης. Το τρίτο κύμα αλλαγών συνδέεται με το “πρόγραμμα Καλλικράτης”, ως η τελευταία μεγάλη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία συνέπεσε χρονικά με την είσοδο της χώρας στην περίοδο των μνημονίων και της εφαρμογής προγραμμάτων δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Ο δραστικός περιορισμός των διαθέσιμων πόρων σε συνδυασμό με κεντρικές πολιτικές προτεραιότητες, είχε ως αποτέλεσμα τη ματαίωση της προγραμματισμένης μεταφοράς πρόσθετων αρμοδιοτήτων στους ΟΤΑ (λ.χ. αλιευτικές και αγροτικές αδειοδοτήσεις, την εποπτεία σε θέματα δημόσιας υγείας κ.ά.) καθώς και της δημιουργίας ενός νέου συστήματος

κρατικής εποπτείας. Ματαιώθηκε, επίσης, η θεσμική εξειδίκευση των προβλέψεων του «Καλλικράτη» για τη δημιουργία ιδιαίτερων συστημάτων μητροπολιτικής διακυβέρνησης στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, καθώς και νησιωτικής διακυβέρνησης σε νησιωτικούς δήμους και περιφέρειες.

Ως μεταρρύθμιση, ο β' βαθμός αυτοδιοίκησης μεταφέρεται στην Περιφέρεια. Ο νομός αποτελεί υποδιαίρεση δεκατριών Περιφερειών. Η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση παραμένει στο δήμο. Εφαρμόζεται η υποχρεωτική συνένωση πρωτοβάθμιων μονάδων και καταργούνται οι κοινότητες. Παρότι μειώνονται, οι Ο.Τ.Α παραμένουν ένας μεγάλος αριθμός για την ελληνική επικράτεια (325 δήμοι).

Το “πρόγραμμα Καλλικράτης” συνοπτικά, περιλαμβάνει τις εξής παραμέτρους:

Άσκηση της κοινωνικής πολιτικής

Ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής και σχεδιασμού στην τοπική ανάπτυξη

Χρήση των ευρωπαϊκών προτύπων για την εφαρμογή της αποκέντρωσης με στόχο την τοπική ενίσχυση και τον περιορισμό του κόστους των υπηρεσιών

Ενεργός συμμετοχή του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου

Αναγνώριση και προώθηση των διαδικασιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

Προώθηση της πράσινης ανάπτυξης για βελτίωση του περιβάλλοντος

Εστίαση στην λογοδοσία και στην διαφάνεια των πράξεων

Διαχείριση της περιουσίας, του ανθρώπινου δυναμικού και των δημοτικών πόρων

Ακόμη, στην δικαιοδοσία των Ο.Τ.Α εμπίπτουν επιμέρους ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση και στην βελτίωση, στον συντονισμό και στην εποπτεία των Ο.Τ.Α ά βαθμού. Η διεύρυνση των δικτύων διαβούλευσης και συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων, σηματοδοτεί την διεύρυνση των συμμετεχόντων οργανισμών και οργανώσεων στο σχεδιασμό και στη λήψη των αποφάσεων. Ταυτόχρονα συνοδεύονται από περιθώρια αμφισβήτησης περί λογοδοσία τους, εφόσον υφίστανται κενά στην περιγραφή των ρόλων τους¹.

Συμπερασματικά, το “πρόγραμμα Καλλικράτης” εφαρμόστηκε με σκοπό την οικονομική βιωσιμότητα της τοπικής κοινωνίας, την διεύρυνση του δημοκρατικού στοιχείου αποδίδοντας ενεργό ρόλο στη συμμετοχή των πολιτών στην λήψη των αποφάσεων, τη μείωση του διοικητικού κόστους χωρίς την αποδυνάμωση του και δίνοντας έμφαση στην καλύτερη

¹ ermis.gov.gr

εξυπηρέτηση των πολιτών. Ωστόσο, εμφάνισε αδυναμίες με αποτέλεσμα οι δήμοι να μην μπορούν να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας.

Γενικά, ο ορισμός του περιεχομένου και της κατανομής των αρμοδιοτήτων, πρωτοβάθμιων και δευτεροβάθμιων, Ο.Τ.Α. βασίζεται στην νομοθεσία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, συνήθως ο δήμος είναι αρμόδιος για τα στενά τοπικά ζητήματα και η περιφέρεια για τα ευρύτερα. Για παράδειγμα, η συντήρηση των τοπικών δρόμων ή η έκδοση άδειας λειτουργίας των συνεργείων αυτοκινήτων αποτελούν αρμοδιότητες του δήμου, όμως η συντήρηση του οδικού δικτύου που συνδέει τους δήμους ή η έκδοση πιστοποιητικών καταλληλότητας για βιομηχανίες ανήκουν στην αρμοδιότητα της περιφέρειας. Η εμπειρία πάντως έχει δείξει ότι ο διαχωρισμός είναι δύσκολος, λόγω της πολυνομίας που συχνά οδηγεί σε αντικρουόμενες διατάξεις.

2.2 Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης καθορίζεται αρχικά, από την δομή της οργάνωσης και της διάταξης του κράτους στον χώρο, ο βαθμός συγκέντρωσης της εξουσίας στους κεντρικούς μηχανισμούς, και η έκταση της αποκεντρωμένης λειτουργίας με συμμετοχή των αυτοδιοικητικών θεσμών. Επηρεάζει τον βαθμό εμπλοκής της αυτοδιοίκησης στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής και το σύστημα κοινωνικής προστασίας, με την βασική λειτουργία και τις στοχεύσεις του (Σκαμνάκης 2018 σελ. 440).

Τμήμα των δημόσιων πολιτικών κοινωνικής προστασίας υλοποιείται μέσω των θεσμών πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης οι οποίοι υλοποιούν ένα μείγμα κεντρικών και τοπικών πολιτικών. Η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην οργάνωση και παροχή κοινωνικών υπηρεσιών εστιάζεται κυρίως στο πεδίο της πρόνοιας και της φροντίδας.

Οι αρμοδιότητες των αυτοδιοικητικών θεσμών αναλύονται γύρω από τέσσερις άξονες. Ο πρώτος αφορά τη σημασία αλλά και τις δυνατότητες των αυτοδιοικητικών θεσμών να σχεδιάζουν και να υλοποιούν παρεμβάσεις στα πεδία των αρμοδιοτήτων τους ανταποκρινόμενες στις τοπικές ανάγκες και συνθήκες. Ο δεύτερος άξονας αφορά τη μελέτη του βαθμού αυτονομίας και της δυνατότητας της αυτοδιοίκησης να οργανώνει τοπικής εμβέλειας παρεμβάσεις ειδικά στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας. Σήμερα διανύουμε την τέταρτη δεκαετία κατά την οποία σημαντικές αλλαγές έχουν πραγματοποιηθεί στην κατεύθυνση της ενίσχυσης και των δύο παραπάνω αξόνων (Skamnakis and Pantazopoulos, 2015). Ο τρίτος άξονας είναι η προσβασιμότητα των υπηρεσιών. Η αναβάθμιση της πρόσβασης στην υπηρεσία μαζί με την πρόσβαση στα αγαθά συλλογικής κατανάλωσης κρίνονται ως προτεραιότητα για την αποτελεσματικότητα των μεθόδων της κοινωνικής προστασίας. Ο τέταρτος άξονας περιλαμβάνει την συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων για την επιτυχημένη παρέμβαση της κοινωνικής πολιτικής. Η αυτοδιοίκηση αποτελεί τον κεντρικό συντονιστή μεταξύ του τρίτου τομέα, με εκπρόσωπο τις μ.κ.ο και τις εθελοντικές ομάδες και τις ομάδες αλληλεγγύης (Σκαμνάκης 2018).

Κάθε άξονας, ωστόσο, απορρέει και τον αντίλογο. Η διάσπαση της συνοχής στην λειτουργία των δήμων σε συνεργασία με το κράτος, οι παρεμβάσεις αποσπασματικού χαρακτήρα ή ακόμα και η έλλειψη παρεμβάσεων με αποτέλεσμα την διαιώνιση ή και την μεταβίβαση προβλημάτων σε άλλους δήμους, η πρόκληση πελατειακών σχέσεων, αποτελούν στοιχεία δυσλειτουργίας των παραπάνω αξόνων (Σκαμνάκης 2018).

Η θεσμική κατοχύρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιτεύχθηκε μέσα από την συνθήκη της Λισαβόνας. Σε αυτό συμπεριλαμβάνεται το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο κατά την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Με την αναγωγή της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης ως θεμελιακής συνιστώσας της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών, δημιουργούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις, ώστε να γίνεται αναφορά σε πολυεπίπεδο σχήμα διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση(Σκαμνάκης 2018).

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης την καθιστά, βασικό φορέα άσκησης της κοινωνικής και αναπτυξιακής πολιτικής του κεντρικού κράτους ή των επιμέρους τοπικών πρωτοβουλιών της, φροντίζοντας, παράλληλα, για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών της. Διαχρονικά, όπως αναφέρθηκε, έχουν εφαρμοστεί μια σειρά σημαντικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, όπως το “πρόγραμμα Καποδίστριας” και το “πρόγραμμα Καλλικράτης”.

Η κατεύθυνση απόδοσης ενεργού ρόλου στην αυτοδιοίκηση σηματοδοτεί την σταδιακή, απόσυρση του κράτους από τον ηγετικό ρόλο του πρωταγωνιστή. Διαρθρωτικά ταμεία και ειδικά από τα προγράμματα ενίσχυσης μέσω των κοινοτικών πλαισίων στήριξης (ΚΠΣ) και του Εθνικού στρατηγικού πλαισίου αναφοράς (ΕΣΠΑ) αποτελούν ζωτικό στοιχείο για την λειτουργία τους. Σημαντικό τμήμα των πολιτικών που αναλαμβάνουν οι αυτοδιοικητικοί θεσμοί χρηματοδοτούνται κυρίως από πόρους της Ε.Ε., χωρίς αυτό να συνεπάγεται ότι οι Ευρωπαϊκοί πόροι όρισαν ή κατηύθυναν τις επιμέρους παρεμβάσεις και τα ειδικά χαρακτηριστικά τους.

Συγκεκριμένα, για την αντιμετώπιση της νέας κατάστασης στη χώρα, σημαντικοί πόροι από το ΕΣΠΑ 2007-2013 κατευθύνθηκαν στην οργάνωση και επέκταση κοινωνικών δομών άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας σε δήμους ολόκληρης της χώρας. Οι δομές αυτές αποτέλεσαν πρακτικά τη διεύρυνση της παρέμβασης της αυτοδιοίκησης στο πεδίο της αντιμετώπισης των κοινωνικών αναγκών όπως αυτές αποτυπώνονται στο τοπικό επίπεδο. Οι επιμέρους τομείς καθώς και οι πρακτικές υλοποίησης των δομών αυτών οριοθετούν τη συμμετοχή της αυτοδιοίκησης ενώ ταυτόχρονα σκιαγραφούν στοιχεία του μέλλοντος της κοινωνικής προστασίας στη χώρα.

Παρατηρήσεις μελετητών που αφορούν στο προσωπικό κοινωνικής πρόνοιας στα πλαίσια της μεταρρύθμισης του προγράμματος Καλλικράτης, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, πολλοί δήμοι της χώρας έχουν μείνει χωρίς κοινωνικούς λειτουργούς ή στην καλύτερη περίπτωση με έναν επαγγελματία αυτού του είδους, σε μια περίοδο όπου η προσφορά του

κοινωνικού λειτουργού κρίνεται πιο επιβεβλημένη από ποτέ (Χλέπας, Γούπιος και Σαπουνάκης 2014).

Συμπερασματικά, η λειτουργία των Ο.Τ.Α. εμπλέκεται περισσότερο στην εφαρμογή πολιτικών που σχετίζονται με την κάλυψη των καθημερινών αναγκών. Ο ρόλος τους έγκειται στην ένταξη ενός ευρύτερου πλάνου παροχής επιδομάτων και υπηρεσιών, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση της φτώχειας (Σκαμνάκης 2018).

Η κοινωνική πολιτική της τοπικής αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει ευρύ φάσμα πεδίων ασκήσεως, τα οποία κατηγοριοποιούνται για λόγους αποτελεσματικής διαχείρισης και μελέτης. Ως προς τις πολιτικές απασχόλησης για την ανεργία, διαχειρίζεται σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Επίσης, αναγνωρίζεται ότι οι τοπικές πολιτικές υπόκεινται στις εθνικές προτεραιότητες. Παράλληλα, στο πεδίο της απασχόλησης φαίνεται ότι ακολουθείται ένα ενιαίο πλαίσιο από την ευρωπαϊκή πολιτική σχετικά με την εφαρμογή των ενεργητικών πολιτικών, τις δομές υποστήριξης των βασικών αναγκών και την αυξανόμενη ανάπτυξη των συνεργασιών μεταξύ των φορέων του δημοσίου και του ιδιωτικού χώρου. Οι επιχειρήσεις και οι μ.κ.ο, αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου ή συμμετέχουν στην παροχή των κοινωνικών υπηρεσιών. Από το 2002 εφαρμόζεται ένα σχέδιο αποκεντρωμένων παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της ανεργίας στη βάση της συνεργασίας των οργανισμών. Παράλληλα συμμετέχουν και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στην διαδικασία επανένταξης των ανέργων. Κατά συνέπεια, οι δημοτικές αρχές λαμβάνουν επιχορηγήσεις για την χρηματοδότηση τοπικών στρατηγικών αντιμετώπισης της ανεργίας. Η περίοδος αυτή συνδέεται με τις ευρύτερες μεταβολές στο σύστημα της κοινωνικής προστασίας με την αυστηροποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας των χρηστών των κοινωνικών προγραμμάτων.

Αναφορικά με την πολιτική κοινωνικής ένταξης, οι θεσμοί φροντίδας λειτουργούν με την ευθυνη ή έστω με την συμμετοχή της αυτοδιοίκησης σε ολοκληρωτο ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι ομοιότητες μεταξύ των κρατών συνοψίζονται α. στην λειτουργία τους σε συνεργασία με τους άλλους θεσμούς σ, είτε σε εθνικό είτε σε τοπικό επίπεδο, β. στην πρόσβαση των ληπτών των προγραμμάτων μέσω κοινωνικών κριτηρίων, γ. η φροντίδα παρέχεται από τις μ.κ.ο.

Στον τομέα των πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας, στο τοπικό επίπεδο οργανώνονται επίσης, παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στην καταπολέμηση της φτώχειας. Οι πολιτικές στοχεύουν στην καταπολέμηση των ανισοτήτων και στην μείωση του αριθμού των νοικοκυρών με χαμηλό εισόδημα. Διακρίνοντας, τα ελάχιστα κοινά χαρακτηριστικά που ορίζουν τα περιθώρια ασκήσεως των σχετικών παρεμβάσεων, εντοπίζουμε τα εξής: η

αντιμετώπιση της φτώχειας εντάσσεται στις ευρύτερες στοχεύσεις της κοινωνικής προστασίας, β. οι αυτοδιοικητικοί θεσμοί παρέχουν επικουρικές υπηρεσίες και συμπληρώνουν τις εισοδηματικές ενισχύσεις, γ. οι χρήστες των υπηρεσιών εντάσσονται σε ευρύ φάσμα υποχρεώσεων, ως υποχρέωση λήψης της παροχής.

Το συγκεντρωτικό μοντέλο της κρατικής οργάνωσης και το σύστημα κοινωνικής προστασίας, δεν προσδίδουν προϋποθέσεις αυτονομίας στους Ο.Τ.Α, ώστε να προωθήσουν περισσότερες μεταρρυθμίσεις. Η ελληνική αυτοδιοίκηση φαίνεται να υστερεί έναντι των άλλων κρατών. Το κράτος αποτελεί τον πυρήνα της εξουσίας και της λειτουργίας των πολιτικών. Οι παρεμβάσεις είναι αποσπασματικές (Σκαμνάκης 2018 σελ. 459).

Καταλήγοντας, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα είναι υπό συνεχή αναμόρφωση. Εμπλουτίζονται οι αρμοδιότητές της σε θεσμικό επίπεδο με αποτέλεσμα να υφίσταται ως ο βασικός φορέας άσκησης της κοινωνικής πολιτικής. Όπως, αποδεικνύεται από τα παραπάνω, η αποκέντρωση αποτελεί σημαντικό γνώρισμά της. Όμως, η διαδικασία της εξέλιξης, σημειώνεται μακρόσυρτα και αργοπορημένα, στοιχεία που οδηγούν στη γιγάντωση της γραφειοκρατίας.

Κεφάλαιο Τρίτο

3.1 Ο σκοπός της εργασίας

Η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί κεντρικό στοιχείο για την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής καθότι οργανώνει τους θεσμούς της κοινωνικής προστασίας και η ενίσχυση της αποτελεί μια εντεινόμενη προσπάθεια τα τελευταία έτη, προσπαθώντας να ακολουθήσει το πρότυπο της διεύρυνσης του φάσματος της κοινωνικής πολιτικής των ευρωπαϊκών κρατών. Εδώ θα πρέπει να αναρωτηθούμε με ποιό τρόπο διαμορφώνουν την κοινωνική πολιτική, οι ανοιχτού και θεσμικού χαρακτήρα παρεμβάσεις.

Το ελληνικό κράτος για δύο σχεδόν δεκαετίες από την μεταπολίτευση στήριξε την κοινωνική προστασία μέσα από γενναιόδωρα συνταξιοδοτικά προγράμματα σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους έναντι άλλων ενώ στα επιδόματα επικεντρώθηκε κυρίως σε αυτό της ανεργίας (το οποίο, ωστόσο, κινήθηκε σε χαμηλά επίπεδα), χωρίς να εστιάζει στην παροχή επιδομάτων σε άλλες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού. Στην συνέχεια, τόνωσε την οικονομία με τον εξωτερικό δανεισμό, χωρίς όμως να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο στα οικονομικά. Από το 2008 με την έναρξη της ευρωπαϊκής οικονομικής ύφεσης, η χώρα τέθηκε υπό την εποπτεία του ευρωπαϊκού και διεθνή μηχανισμού, ώστε να εξορθολογίσει την οικονομία της. Σημειώθηκαν παρεμβάσεις σε όλο το φάσμα του οικονομικού και κοινωνικού τομέα με παράλληλη στόχευση της κοινωνικής προστασίας σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (Γράβαρης 2018).

Στο πλαίσιο των τριών διαδοχικών μνημονιακών υποχρεώσεων, εφαρμόζονται μεταρρυθμίσεις που αφορούν όχι μόνο τις δαπάνες της κοινωνικής προστασίας αλλά και το περιεχόμενο της κοινωνικής πολιτικής, επηρεάζοντας τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού (Πετμεζίδου 2018). Συνάμα, προωθείται η αποκέντρωση της κρατικής εξουσίας με παράλληλη ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α.

Η τοπική αυτοδιοίκηση, με κρατικές οδηγίες, υλοποιεί προγράμματα αντιμετώπισης της φτώχειας όπως, αρχικά, τα κοινωνικά παντοπωλεία. Ως βασικό εγχείρημα του παρόντος, εκλαμβάνεται η σύσταση των κέντρων κοινότητας. Η παρούσα εργασία μελετά την λειτουργία των κέντρων κοινότητας, με σκοπό την ανάδειξη του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στην εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της αυτοδιοίκησης ως βασικού φορέα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής. Το συμπέρασμα που εξάγεται από την διενέργεια της έρευνας, συνηγορεί στην εδραίωση της παρουσίας των κέντρων κοινότητας ως βασικό τμήμα του τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών.

3.2 Η μεθοδολογία της εργασίας

Το παρόν τμήμα της εργασίας, αποτελεί το εμπειρικό στοιχείο της, όπου μελετώντας το θεσμικό πλαίσιο των κέντρων κοινότητας, εξετάζεται αν μέσα από την λειτουργία τους ενισχύεται ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται πάνω στην πρωτογενή και δευτερογενή έρευνα. Εκκινεί με την δευτερογενή έρευνα και συλλέγει στοιχεία μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, συγγράμματα και δημοσιευμένες μελέτες, ώστε να απαντήσει στα ερευνητικά ερωτήματα. Η βιβλιογραφία είναι ελληνική και ξενόγλωσση. Επίσης, δόθηκε προσοχή, ώστε τα στοιχεία να είναι έγκυρα και επικαιροποιημένα. Οι βασικοί κανόνες που διέπουν την δευτερογενή αναζήτηση προκειμένου να συνταχθεί το περιεχόμενό της και να αποδώσει το θεωρητικό πλαίσιο της εν λόγω εργασίας πάνω στο αντικείμενο της κοινωνικής πολιτικής και της λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι: α. Ο σχεδιασμός της αναζήτησης πληροφοριών σχετικά με τα βασικά ερωτήματα της εργασίας (καθορισμός αντικειμένου, τρόποι σύνθετης αναζήτησης), β. η εφαρμογή της αναζήτησης για διερεύνηση σε χρήσιμους πόρους με επιλογή κατάλληλων εργαλείων για κάθε περίπτωση αναζήτησης (αναζήτηση από το σωστό σημείο), γ. αξιολόγηση αποτελεσμάτων της αναζήτησης (συγκέντρωση υλικού, χρήση κριτηρίων καταλληλότητας υλικού, αξιολόγηση εργαλείων αναζήτησης και αλλαγή όπου απαιτείται), δ. εξειδίκευση αναζήτησης ανάλογα με το ζητούμενο θέμα με εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών διερεύνησης, αναθεώρηση και τροποποίηση των τεχνικών της διερεύνησης (Λατινόπουλος 2010 σελ. 25).

Η πρωτογενής έρευνα διεξάγεται στο πεδίο μελέτης, όπου κρίθηκε απαραίτητη η διενέργεια καταγραφής των απόψεων του επιστημονικού προσωπικού του κέντρου κοινότητας. Η ημιδομημένη συνέντευξη προσφέρει την ευελιξία που χρειάζεται κατά την διεξαγωγή της με διευκρινιστικές ερωτήσεις και μορφοποίηση, για την μέγιστη δυνατή συλλογή και αξιοποίηση των παραγόμενων στοιχείων. Η ποιοτική μέθοδος με εργαλείο την μελέτη περίπτωσης επιχειρεί να απαντήσει στο *πώς* και όχι στο *γιατί*.

Η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει ατομικές συνεντεύξεις με την χρήση οδηγού στο επιστημονικό προσωπικό του Διευρυμένου Κέντρου Κοινότητας του Δήμου Πειραιά και μία συνέντευξη με την Αντιδήμαρχο Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών. Ο οδηγός της

συνέντευξης περιλαμβάνει θεματικές ενότητες, αναφορικά με το πλαίσιο λειτουργίας του κέντρου κοινότητας, την πρόσβαση και την προσβασιμότητα των πολιτών στις υπηρεσίες, την χωρική οργάνωση του, τις παρεχόμενες υπηρεσίες, την αξιολόγηση της ποιότητας των υπηρεσιών, τις ελλείψεις και τις δυσκολίες που παρατηρούνται μέχρι στιγμής στην λειτουργία της εν λόγω υπηρεσίας.

Η ερευνήτρια ακολούθησε το ακαδημαϊκό πρωτόκολλο περί έγγραφης συναίνεσης της εθελοντικής συμμετοχής των ατόμων, το οποίο διασφαλίζει την τήρηση του δεοντολογικού χαρακτήρα της έρευνας, όπου τα δεδομένα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την μελέτη της εργασίας και ρητή αναφορά στην προστασία των προσωπικών δεδομένων τους.

Ακόμη, μετρώντας περίπου 5 έτη από την σύσταση των κέντρων κοινότητας, κρίνεται αξιόλογη η συγκριτική ανάλυση εργασιών, με την ίδια θεματική. Για τον λόγο αυτό, γίνεται αναζήτηση των εργασιών, ώστε να μελετηθούν συγκριτικά τα αποτελέσματά τους.

3.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας

Η ερευνήτρια αφού έλαβε υπ' όψιν το εν λόγω θεωρητικό πλαίσιο διαμόρφωσε το σχέδιο της ημιδομημένης συνέντευξης πάνω στους εξής άξονες:

Αρχικά, εξετάζεται το πλαίσιο λειτουργίας των κέντρων κοινότητας. Η σύσταση και η δομή των κέντρων κοινότητας αποτελούν τους πυλώνες λειτουργίας του προγράμματος. Έπειτα, αναζητώνται οι παρεχόμενες υπηρεσίες του προγράμματος. Επίσης, ζητείται το αποτύπωμα της αλληλεπίδρασης με τους ωφελούμενους και καταγράφονται τυχόν δυσκολίες- ελλείψεις -ανάγκες, που προκύπτουν πάνω στην εφαρμογή του προγράμματος. Παράλληλα, η θεσμική ηγεσία θα απαντήσει στη σχέση της κοινωνικής πολιτικής με τους Ο.Τ.Α, την εξεύρεση των πόρων καθώς και τις βελτιώσεις που τυχόν επιθυμεί.

Η διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων αποτελεί ένα σύνθετο πεδίο και καθοριστικό για την αποτελεσματικότητα της ποιοτικής έρευνας. Λόγω της διερευνητικής φύσης της έρευνας αλλά και της ανάγκης συγκρότησης του υπό διερεύνηση αντικειμένου παράλληλα και σε σχέση με την έρευνα στο πεδίο, τα ερωτήματα είναι στην αρχή γενικά και συγκεκριμενοποιούνται προϊούσης της διαδικασίας. Ενώ η διατύπωση των ερωτημάτων στην αρχική τους μορφή αποτελεί αναγκαία προκαταρκτική ενέργεια για την διεξαγωγή της έρευνας, στην συνέχεια η ερευνήτρια επαναδιατυπώνει τα ερωτήματα. Τα βήματα για την διατύπωση των ερωτημάτων ακολουθούν τους κανόνες του προσδιορισμού της θεματικής περιοχής, της κατασκευής του γνωστικού υποβάθρου και του περιορισμού του θεματικού εύρους της έρευνας με την διατύπωση των ερωτημάτων.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας αφορούν αρχικά στην καταγραφή του εννοιολογικού πλαισίου της κοινωνικής πολιτικής (σύγχρονη μορφή και παραδοσιακά συστήματα κοινωνικής προστασίας) και στην διαμόρφωση της πολιτικής της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Ακολουθεί, η διενέργεια έρευνας πάνω στην λειτουργία του κέντρου κοινότητας με στόχο να απαντήσει θετικά στην συμβολή του πάνω στον τομέα της κοινωνικής προστασίας των πολιτών. Έπειτα, γίνεται συγκριτική ανάλυση εργασιών παρόμοιας θεματικής ενότητας, ώστε να αποτυπωθούν συγκριτικά τα συμπεράσματα.

Κεφάλαιο τέταρτο

4.1 Το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά

Ο Πειραιάς στην σύγχρονη εποχή είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της χώρας, ενώ διαθέτει τον μεγαλύτερο λιμένα της Ευρώπης και τον τρίτο στον κόσμο σε επιβατική κίνηση, που τον καθιστά ως το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της ελληνικής οικονομίας, ενώ μέσω αυτού συνδέεται ακτοπλοϊκά με τα νησιά του Αιγαίου. Ως τμήμα του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών εξυπηρετείται συγκοινωνιακά από πληθώρα μέσων: λεωφορεία, τρόλεϊ, τον προαστιακό σιδηρόδρομο, το τραμ Αθήνας και το μετρό Αθήνας, προς το παρόν από την παλαιά γραμμή του ηλεκτρικού σιδηροδρόμου και μελλοντικά από την επέκταση της γραμμής του μετρό, ενώ συνδέεται και με το σιδηροδρομικό δίκτυο του Ο.Σ.Ε².

Ως προς την διάρθρωση της κοινωνικής πολιτικής παρατηρείται ότι διαθέτει ένα εύρος παρεχόμενων προγραμμάτων υπό τη διεύθυνση της δημόσιας υγείας και κοινωνικών υπηρεσιών. Σκοπός της είναι η διασφάλιση της λειτουργίας των νοσοκομειακών μονάδων, η παροχή κοινωνικής προστασίας, ο σχεδιασμός πολιτικών ισότητας, η εφαρμογή στοχευμένων δράσεων για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των ομάδων αλλά και η συνολική προσβασιμότητα των πολιτών στις υπηρεσίες του δήμου. Οι εν λόγω πολιτικές υλοποιούνται μέσα τα κάτωθι τμήματα της δημόσιας υγείας, το τμήμα πρόληψης και προαγωγής υγείας, το τμήμα κοινωνικών δραστηριοτήτων, το τμήμα πολιτικών ισότητας, το τμήμα διοικητικής μέριμνας, το τμήμα κέντρων αγάπης και αλληλεγγύης και το γραφείο δημοτικών πολυιατρείων. Η λειτουργία του διευρυμένου κέντρου κοινότητας εντάσσεται στην εν λόγω διεύθυνση, όπου ακολούθως παρουσιάζεται το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του.

Αναφορικά με την περιγραφή του πρώτου άξονα και την σύσταση του κέντρου κοινότητας, προκύπτει ότι ως θεσμός, συστήνεται στην Ελληνική κοινωνία με τον ν. 4368 (Φ.Ε.Κ 21 Α'/21.02.2016) και την κοινή υπουργική απόφαση με Α.Π. Δ23/ΟΙΚ. 14435/1135/29.03.2016 που ορίζει τις ελάχιστες προδιαγραφές λειτουργίας τους (Φ.Ε.Κ 854 Β'/30.03.2016). Σε

² piraeus.gov.gr

συνέχεια της βελτίωσης των παραμέτρων λειτουργίας του, εκδίδεται η Κ.Υ.Α ΦΕΚ 1344, τεύχος Β' 19/4/2019, με επιπλέον δράσεις και στελέχωση των κέντρων κοινότητας.

Το κέντρο κοινότητας, αποτελεί τον πυρήνα των διευρυμένων υπηρεσιών τύπου “*One Stop Shop*”, με εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση, και συνεργάζεται με τη Δ/νση Κοινωνικών Υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στα Κ.Ε.Μ. ως βασική παράμετρος εκλαμβάνεται η σύσταση αυτόνομης μονάδας για την ένταξη των μεταναστών και των προσφύγων καθώς και ρομά υπό το αντίστοιχο παράρτημα ρομά. Οι εν λόγω υπηρεσίες στελεχώνονται με το επιστημονικό προσωπικό και ειδικεύονται στην διαχείριση αιτημάτων των εν λόγω ομάδων του πληθυσμού.

Οι βασικές αρχές λειτουργίας του κέντρου κοινότητας, υπό την συγχρηματοδότηση του Ε.Κ.Τ., περιλαμβάνουν τρεις κεντρικούς άξονες: α. υποδοχή -ενημέρωση - υποστήριξη των πολιτών β. συνεργασία με υπηρεσίες και δομές γ. παροχή υπηρεσιών που αποσκοπούν στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και διασφαλίζουν την κοινωνική ένταξη των ωφελουμένων.

Επιπρόσθετα, το κέντρο κοινότητας δύναται να λειτουργεί και ως χώρος, όπου συγκεντρώνεται η κοινότητα για ομαδικές δραστηριότητες και για θέματα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης. Προσφέρει πληροφόρηση, υπηρεσίες συμβουλευτικής, υπηρεσίες προώθησης στην απασχόληση, συμβάλλει στην ανάπτυξη πολιτισμικών δραστηριοτήτων, προωθεί την προσωπική και κοινωνική ευημερία και αναπτύσσει δράσεις κοινωνικής αρωγής και συμπαράστασης. Μέσω αυτού, δύναται να οργανωθεί η κοινότητα για τοπική αναπτυξιακή και κοινωνική δράση στους τομείς της υγείας, εκπαίδευσης απασχόλησης, ψυχαγωγίας.

Ο οδηγός σχεδιασμού και εφαρμογής του κέντρου κοινότητας αναφέρεται λεπτομερώς σε κάθε πτυχή υλοποίησης της λειτουργίας του κέντρου κοινότητας. Εντάσσεται στο συνολικό στρατηγικό σχέδιο της Ελληνικής πολιτείας και του υπουργείου εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων για τη δημιουργία ενός ενιαίου Εθνικού μηχανισμού, ο οποίος συντονίζει τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης, παρακολουθεί και αξιολογεί την εφαρμογή τους και προσδιορίζει τις προτεραιότητες, με βάση τις εκάστοτε ανάγκες, ώστε να ενισχύει την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Η παρακολούθηση, γίνεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία ενιαίου πληροφοριακού συστήματος, που αποτελεί μέρος του Εθνικού μηχανισμού, και με την καθιέρωση συστήματος δεικτών. Οι δείκτες επιτρέπουν την παρακολούθηση της

προόδου κάθε προτεραιότητας της Εθνικής στρατηγικής για την κοινωνική ένταξη (Ε.Σ.Κ.Ε.) και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των επιμέρους παρεμβάσεων, συμβάλλοντας έτσι στην αξιολόγησή τους. Ο Εθνικός μηχανισμός συνδέεται επίσης με την τοπική αυτοδιοίκηση α' και β' βαθμού και συγκεκριμένα: α. σε περιφερειακό επίπεδο: με τις διευθύνσεις κοινωνικής μέριμνας, τα προβλεπόμενα περιφερειακά παρατηρητήρια και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης των Π.Ε.Π, β. σε επίπεδο ΟΤΑ α' βαθμού: με τις κοινωνικές υπηρεσίες και το κέντρο κοινότητας.

Η χρηματοδότηση του κέντρου κοινότητας καλύπτεται από το ευρωπαϊκό κοινωνικό ταμείο στο πλαίσιο του θεματικού στόχου 9 των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων (Π.Ε.Π) του ΕΣΠΑ 2014-2020. Είναι δυνατή και η χρήση πόρων του ευρωπαϊκού ταμείου περιφερειακής ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α) για ενέργειες διαμορφώσεων, εφόσον προβλέπεται σχετική δράση στο έγγραφο εξειδίκευσης του οικείου Π.Ε.Π. Για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης αυτής πράξης εφαρμόζεται το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου (Σ.Δ.Ε) του Ε.Σ.Π.Α 2014- 2020.

Ως ωφελούμενος ορίζεται ο πολίτης που ωφελείται των υπηρεσιών και παροχών των κέντρων κοινότητας και των παραρτημάτων αυτών, και ο οποίος έχει καταγραφεί στο ηλεκτρονικό πληροφοριακό σύστημα και έχει αποκτήσει μοναδικό αριθμό αναφοράς.

Συγκεκριμένα, ωφελούμενοι είναι πολίτες που κατοικούν στον τόπο λειτουργίας και παρέμβασης του κέντρου κοινότητας, και κατά προτεραιότητα, οι ωφελούμενοι του προγράμματος ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, καθώς και άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, άνεργοι, παιδιά και άτομα που βιώνουν καταστάσεις αποκλεισμού, μετανάστες, δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, αιτούντες άσυλο, ΑμεΑ, ρομά και γενικότερα ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, όπως αυτές περιγράφονται στο «Εθνικό στρατηγικό πλαίσιο για την κοινωνική ένταξη», στην Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών, στη συνθήκη της Γενεύης και στην κείμενη Εθνική νομοθεσία.

Ο οδηγός εφαρμογής δίνει τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση του προσωπικού με λεπτομερή αναφορά και στην στελέχωση και στις αρμοδιότητες του, στον προϋπολογισμό στελέχωσης καθώς και στις προδιαγραφές των εγκαταστάσεων των δομών.

Έχοντας ολοκληρώσει την αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, ακολουθεί το τμήμα της στελέχωσης του κέντρου κοινότητας του υπό μελέτη δήμου.

Το Διευρυμένο Κέντρο Κοινότητας του Δήμου Πειραιά, εδρεύει στην οδό Ηρώων Πολυτεχνείου 19 στον 3ο όροφο του κτιρίου, με αρχή λειτουργίας του την 1/3/2018. Στον ίδιο όροφο συστεγάζεται το Κ.Ε.Μ και η κοινωνική υπηρεσία του δήμου. Στο κέντρο κοινότητας εργάζονται, ως επιστημονικό προσωπικό, η συντονίστρια με ειδικότητα κοινωνικής λειτουργού, μία κοινωνική λειτουργός και μια ψυχολόγος. Επίσης, εργάζεται και ένας διοικητικός υπάλληλος. Στον ίδιο χώρο συστεγάζεται και το κέντρο ένταξης μεταναστών, στο οποίο εργάζεται μια κοινωνική λειτουργός καθώς και άτομα και άλλων ειδικοτήτων, όπως φιλόλογοι και διαπολιτισμικός μεσολαβητής.

Στο Κ.Ε.Μ η πρόβλεψη κατανομής των θέσεων εργασίας, περιλαμβάνει έναν κοινωνικό λειτουργό, έναν ψυχολόγο (μερικής απασχόλησης), έναν διοικητικό υπάλληλο και έναν διερμηνέα αραβόφωνο (μερικής απασχόλησης).

Στη παρούσα φάση της έρευνας, αναφορικά με το προσωπικό διαπιστώνεται προσωρινή υποστελέχωση, καθώς παρατηρείται απόκλιση στην πλήρωση των προβλεπόμενων θέσεων. Όπως συζητήθηκε κατά την συνέντευξη, οι δύο υπηρεσίες άρχισαν την λειτουργία τους τηρώντας όλες τις προδιαγραφές στην πλήρωση των θέσεων προσωπικού. Στην πορεία, ωστόσο, σημειώθηκαν οικειοθελείς παραιτήσεις με αντικαταστάσεις, εφόσον αυτό ήταν εφικτό.

“.. το Κ.Ε.Μ ξεκίνησε με πλήρη κάλυψη των θέσεων, όμως, λόγω οικειοθελών παραιτήσεων, αντικαταστάσεων, δυστυχώς, σήμερα, στελεχώνεται μόνο από μία κοινωνική λειτουργό. Παρόλα αυτά, γίνεται προσπάθεια πλήρωσης των θέσεων και πέρυσι, αρμόδια υπηρεσία διέθεσε μία αραβοφωνη φαρσοφωνη διερμηνέα (με σύμβαση εργασίας Ι.Δ.Ο.Χ.).(Συμ.1).

Ως προς το κομμάτι της μεταξύ των εργαζομένων επικοινωνίας φαίνεται ότι υπάρχει διάυλος συνεργασίας με στόχο την ποιοτική διαχείριση των αιτημάτων των ωφελούμενων. Ακόμη, υφίσταται συνεργασία με την κοινωνική υπηρεσία του δήμου, με την οποία υπάγεται στην ίδια διεύθυνση αλλά και με τις άλλες υπηρεσίες του δήμου.

“...με την κοινωνική υπηρεσία του δήμου συνεργαζόμαστε περισσότερο στο κομμάτι των κοινωνικών ερευνών..υπάρχει ανατροφοδότηση στον χειρισμό τι καναμε σωστό και πού χρειάζεται βελτίωση. Προσπαθούμε να κάνουμε διεπιστημονικές ομάδες, όσο είναι εφικτό καθότι είμαστε μεγάλος Δήμος και διαχειριζόμαστε πολλές περιπτώσεις” (Συμ.1).

“...συνεργαζόμαστε για την διεκπεραίωση των αιτημάτων των πολιτών και συζητάμε μεταξύ μας ανταλλάσσοντας απόψεις.”(Συμ.3).

Ακολούθως παρουσιάζεται το αποτύπωμα της αλληλεπίδρασης των εργαζόμενων με τους ωφελούμενους. Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες αποτελούν κομβικό στοιχείο διότι, μέσα από την λειτουργία του το κέντρο κοινότητας, Στο εν λόγω πλαίσιο, εμπεριέχεται η φιλοσοφία της λειτουργίας μιας νέας μονάδας υπηρεσίας, ο σκοπός της οποίας, συνδυάζει την αποκέντρωση των υπηρεσιών και την πρόσβαση των πολιτών σε αυτές. Πρόκειται για την δημιουργία σταθερών αλλά και κινητών μονάδων διαχείρισης και επεξεργασίας των αιτημάτων των πολιτών.

“...θεωρούμε ότι θα συμβάλλει θετικά στην άμεση εξυπηρέτηση των πολιτών ακόμα και κοντά στο σπίτι τους. Δηλαδή ένας δημότης που διαμένει στα Καμίνια, δε θα χρειάζεται να έρχεται στο κέντρο της πόλης για να εξυπηρετηθεί στο αίτημά του” (Συμ.1).

“...θα συμβάλλει στην αποκέντρωση των ήδη υπάρχουσών και θα ωφελήσει άμεσα τους πολίτες και ως προς τον χρόνο και ως προς τη βελτίωση της επεξεργασίας των αιτημάτων” (Συμ. 2).

“...οι πολίτες ζητάνε συγκεκριμένους υπαλλήλους, επειδή γνωρίζουν ότι έχουν εξυπηρετηθεί στο παρελθόν αλλά και αισθάνονται οικεία μαζί τους.” (Συμ.3).

“...έχουν την βεβαιότητα ότι το αίτημα τους θα εξυπηρετηθεί άμεσα και με τον κατάλληλο σεβασμό” (Συμ.4).

Αναφορικά με την λειτουργία του κέντρου κοινότητας και την διαχείριση των παροχών, διερευνάται η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ωφελουμένων του. Η οικονομική κρίση του 2008 με συνακόλουθη την αύξηση της ανεργίας και την μείωση του εισοδήματος κατά το ίδιο διάστημα, επηρέασε το βιοτικό επίπεδο των πολιτών αναγκάζοντας τους πολίτες να περικόψουν τις δαπάνες τους αλλά και να έρθουν αντιμέτωποι με καταστάσεις που δεν περίμεναν ότι θα κληθούν να αντιμετωπίσουν. Τα παραδείγματα των ανθρώπων που βρέθηκαν απο την μια στιγμή στην άλλη να αντιμετωπίσουν την πιο δύσκολη εκδοχή της οικονομικής κρίσης, είναι αρκετά. Είναι οι πολίτες που απευθύνονται στα κέντρα κοινότητας αναζητώντας βοήθεια.

“... είμαστε πολίτες και γνωρίζουμε τις ανάγκες και τα χρήματα που χρειάζεται κάποιος για να ζήσει. Θεωρούμε ότι επ ουδενί δεν αρκούν για να ζήσει ένα νοικοκυριο. Τα χρήματα δίδονται σύμφωνα με τη προβλεπόμενη νομοθεσία αλλά στην πραγματικότητα χρειάζεται ενισχυση. Άρα, το βιοτικό τους επίπεδο δεν είμαι σίγουρη ότι έχει βελτιωθεί τόσο πολύ, έχουν όμως μια εξασφάλιση του στοιχειώδους. Κάνουμε ο,τι καλύτερο μπορούμε σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών, ώστε να μην αισθάνονται μειονεκτικά και καθιστούμε σαφές ότι διέρχονται μια

δύσκολη συγκυρία στην οποία μπορούν να έχουν αυτή την ελάχιστη στήριξη από την πολιτεία. Την δικαιούνται και αυτό δεν αποτελεί επαιτεία.” (Συμ.1).

“...προκαλούνται συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, υπάρχουν ευάλωτες ομάδες που δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν...θεωρώ, ότι έχει βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες είτε είναι επιδοματα είτε συμβουλευτική. Είναι κάτι το οποίο δεν υπήρχε προηγουμένως (το κέντρο κοινότητας) και τώρα μέσα από αυτό παρέχεται βοήθεια στους πολίτες, μπορούν να επωφεληθούν από διαφορετικά προγράμματα μέσα στον ίδιο χώρο.” (Συμ.2).

“Παρέχεται βοήθεια σε πολίτες που έχουν ανάγκη και αντιμετωπίζουν την φτώχεια και την ανεργία. Προσπαθούμε να τους ενδυναμώσουμε όχι μόνο οικονομικά αλλά και ψυχικά. Είναι κάτι το οποίο ζητούν οι ίδιοι, γνωρίζουν ότι θα τους βοηθήσουμε και αυτό τους κάνει πιο αισιόδοξους”. (Συμ. 3)

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, τα κέντρα κοινότητας αποτελούν ένα πλέγμα υπηρεσιών με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας, του αποκλεισμού και κάθε μορφής διακρίσεων, καθώς και την προώθηση της απασχόλησης, της προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας, της ανάπτυξης δράσεων κοινωνικής αρωγής και συμπαράστασης.

Τα στοιχεία αποδεικνύουν την ανάγκη των πολιτών για κοινωνική προστασία ενώ η παροχή ποιοτικής εξυπηρέτησης των ωφελούμενων από το προσωπικό, αίρει τα εμπόδια που προκαλεί η προσωρινή υποστελεχωση του (η οποία ενδέχεται να επιλυθεί με τις επερχόμενες προσλήψεις).

“... η οικονομική ενίσχυση είναι πάντα η διαρκής ανάγκη των πολιτών λόγω των μεταβαλλόμενων συνθηκών της κοινωνίας. Οι αστεγοι είναι πολλοί αλλά όχι αυτο που θα φανταστεί κανεις. Κινούμαστε στα 145 - 150 άτομα τον χρόνο ” (Συμ.1).

“Ο Δήμος συγκεντρώνει ευπαθείς ομάδες και πολίτες με εξατομικευμένα χαρακτηριστικά... είναι πολίτες που χρήζουν υποστήριξης και αυτό τους παρέχουμε σε κάθε επίπεδο.” (Συμ.2).

“Προκύπτουν ανάγκες ανάλογα με την οικονομική θέση που βρίσκεται κάθε φορά ο πολίτης. Υπάρχουν μονογονεϊκές οικογένειες, νέοι άνθρωποι οι οποίοι έχουν ανάγκη τις υπηρεσίες του δήμου” (Συμ.3).

Στον επόμενο άξονα αποτυπώνονται οι τυχόν δυσκολίες, οι οποίες προέκυψαν κατά την διάρκεια της λειτουργίας του κέντρου κοινότητας. Σε γενικές γραμμές δεν υφίσταται κάποιο πρόβλημα..

“...πιστεύουμε ότι θα επιλυθεί με τις επερχόμενες προσληψεις” (Συμ.4).

Η αρχική στέγαση της υπηρεσίας στον Πύργο του Πειραιά και η μεταφορά της στην τωρινή διεύθυνση, έθεσε το ζήτημα της επάρκειας του χώρου ως προς το στοιχείο της συμβουλευτικής.

“Ως εργαζόμενη θεωρώ ότι αντιμετωπίζω το τρέχον ζήτημα με το θέμα του χώρου. Προς το παρόν δε μπορούμε να κάνουμε συμβουλευτική όπως θα θέλαμε...” (Συμ.2)

Από την άλλη, η παροχή πλήρους εξοπλισμού στους εργαζόμενους καταλογίζεται στα θετικά σημεία συμβάλλοντας στην ομαλή διεξαγωγή της εργασίας. Όλοι συμφωνούν ότι ο δήμος τους διέθεσε από την αρχή τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό χωρίς καμία καθυστέρηση.

“Είναι σε αρκετα καλο επιπεδο, με νεο εξοπλισμο... κτιριακά, υπάρχει αξιοπρέπεια και για τους εργαζόμενους και για τους ωφελούμενους. Είμαστε προσβασίμοι σε κεντρικό σημείο, με συγκοινωνία” (Συμ.1).

“...είμαστε πλήρως εξοπλισμένοι, έχουμε όλα την απαραίτητη τεχνολογία και υποστήριξη.Μας βοήθησε πολύ για να ξεκινήσουμε.” (Συμ.2)

“...υπάρχουν γραφεία, μηχανήματα, ο,τι χρειαζόμαστε, ώστε να εργαζόμαστε άμεσα χωρίς να υφίσταται χρονοτριβή” (Συμ.3).

Η λειτουργία του κέντρου κοινότητας κρίνεται απαραίτητη και αυτό αποδεικνύει η μέχρι σήμερα παρουσία του. Το επιστημονικό προσωπικό ομόφωνα συνηγορεί στην εδραίωση της λειτουργίας του κέντρου κοινότητας καθότι αποτελεί σημείο αναφοράς για τους πολίτες. Από την έναρξη της λειτουργίας του μέχρι σήμερα, έχει δημιουργήσει μια βάση ωφελούμενων, οι οποίοι γνωρίζουν ότι μπορούν να εξυπηρετηθούν σωστά και με σεβασμό, προς τα αιτήματά τους.

“Θεωρούμε ότι έχουμε γίνει σημείο αναφοράς στον Δήμο που εργαζόμαστε. Αυτό συμβαίνει και

με όλα τα κέντρα κοινότητας. Ας μην ξεχνάμε ότι υπάρχουν επαρχιακοί δήμοι, όπου η λειτουργία των κέντρων κοινότητας έφερε για πρώτη φορά τον κοινωνικό λειτουργό στο δήμο. Μέχρι πρότινος, παρέχονταν κοινωνικές υπηρεσίες απο όμορους δήμους και αυτό άλλαξε. Ο ωφελούμενος γνωρίζει ποια υπηρεσία παρέχει το επίδομά του. Οι υπηρεσίες μας είναι ποιοτικές... Έχουμε ευελιξία στην εξυπηρέτηση και αμεσότητα, ολοι οι συνάδελφοι ήταν και είναι εξοικειωμένοι τεχνολογικά, οι περισσότερες υπηρεσίες είναι ψηφιοποιημένες...Τωρα

υπάρχουν κατευθύνσεις και θεωρούμε απαραίτητη την συνέχισή του Κέντρου Κοινότητας”.
(Συμ.1)

“...είμαστε σημείο αναφοράς. Οι πολίτες μας εμπιστεύονται και μας ζητούν ονομαστικά. Γνωρίζουν ότι απευθυνόμενοι σε μας , θα λάβουν την κατάλληλη βοήθεια. Είναι καλό να εδραιωθεί ως πρόγραμμα, είναι one stop shop , διέπεται από πλήρη οδηγό εφαρμογής, γίνεται κεντρική αναμόρφωση και επανασχεδιασμός, ώστε να ανταποκρίνεται κάθε φορά με βέλτιστο τρόπο στις ανάγκες των πολιτών και τελικά, ο πολίτης γνωρίζει ότι θα λάβει τις σωστές κατευθύνσεις.” (Συμ.2).

“...προσφέρουμε υπηρεσίες και κατευθύνσεις σε όλους όσους το απευθύνονται σε εμάς, τους βοηθάμε στην συμπλήρωση των αιτήσεων, όταν εντοπίζουμε δυσκολία, συνηγορούμε υπέρ τους και είμαστε θετικοί προς την λειτουργία του χωρίς διακρίσεις.” (Συμ.4).

Σχετικά με τον τομέα της ενημέρωσης των δράσεων του κέντρου κοινότητας, χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο, η ψηφιακή τεχνολογία και τα έντυπα μέσα, τα οποία είναι ευδιάκριτα σε σημεία μαζικής προσέλευσης πολιτών. Όπως διευκρινίζεται, *“οι δράσεις του κέντρου κοινότητας προωθούνται μέσα από την ιστοσελίδα του Δήμου, ηλεκτρονικά, με αφίσες σε κεντρικά σημεία στο Δημαρχείο, στα Κ.Ε.Π, στις υπηρεσίες του Δήμου. Κυρίως, για προγράμματα, η γνωστοποίηση των οποίων θεωρούμε ότι πρέπει να είναι ευρεία”* (Συμ.1).

Ολοκληρώνοντας τις συνεντεύξεις με το επιστημονικό προσωπικό και καταγράφοντας τις απόψεις για την λειτουργία του κέντρου κοινότητας αποτυπώνεται ως κεντρικό συμπέρασμα, η διαμόρφωση σχέσης εμπιστοσύνης του προσωπικού με τους πολίτες. Στο επόμενο τμήμα, ακολουθεί η συνέντευξη της Αντιδημάρχου Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών, σχετικά με τον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης και της συνολικής μορφής της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Πειραιά.

Η αντιδήμαρχος πιστεύει ότι η κοινωνική πολιτική είναι τομέας ζωτικής σημασίας και ωφέλειας για τους πολίτες και τοποθετεί την εξυπηρέτηση των πολιτών στην πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος. Η συμμετοχή στα διεθνή fora και η ανταλλαγή καλών πρακτικών,

αξιολογούνται ως θετικά στοιχεία στον σχεδιασμό της εγχώριας κοινωνικής πολιτικής. Ο δήμος Πειραιά έχει συστήσει υπηρεσίες, ώστε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα που έχουν προκληθεί στους πολίτες από την οικονομική κρίση αλλά και την πανδημία. Προωθεί το τριπτυχο Αμεα, έφηβοι-νεοί και ηλικιωμένοι, με ενεργή υποστήριξη των υπηρεσιών. Απευθύνεται σε ειδικές κατηγορίες εφήβων για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και του ενδοσχολικού εκφοβισμού, προωθεί την υποστήριξη των μετακινούμενων πληθυσμών και των ρομά. Εστιάζει στις ευάλωτες ομάδες, στους

ηλικιωμένους, παρέχοντας ευρύ πλέγμα παροχών με ψυχοκοινωνική υποστήριξη, προληπτική ιατρική και παράλληλη ενίσχυση των Κ.Α.Π.Η . Σήμερα, ο δήμος Πειραιά διαθέτει 12.

Η αντιδήμαρχος προσανατολίζεται στην ενίσχυση των υφισταμένων υπηρεσιών, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητά τους. Η πρόθεση δημιουργίας Κ.Δ.Α.Π Α.μεα, καθώς και η δημιουργία μιας σύγχρονης και οργανωμένης δομής αστέγων αποτελούν προτεραιότητα και σίγουρα θα βοηθούσαν τους πολίτες. Ο κόσμος του επιχειρείν και της Κοινωνίας των πολιτών αποτελούν στοιχεία μελλοντικής συνεργασίας, οι οποίες θα δώσουν πνοή στις πολιτικές του δήμου.

Το θέμα της χρηματοδότησης των Ο.Τ.Α είναι στοιχείο το οποίο εξετάστηκε νωρίτερα στο δεύτερο κεφάλαιο. Ως ανασταλτικός παράγοντας, υφίσταται η διαδικασία χρηματοδότησης και έγκρισης προσωπικού, σε αντίθεση με αυτό που επιδιώκει ο προγραμματισμός του δήμου.

Η συνέντευξη της αντιδημάρχου κλείνει με την αισιοδοξία και την στόχευση για την βελτιστοποίηση των υπηρεσιών προς τους δημότες, δημιουργώντας θετικές εντυπώσεις.

4.2 Συγκριτική ανάλυση εργασιών με θέμα τα κέντρα κοινότητας

Ύστερα από την διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας κρίνεται σκόπιμη η συγκριτική μελέτη άλλων πτυχιακών εργασιών με την ίδια θεματική. Η σύγκρισή τους εστιάζει στις ομοιότητες και στις διαφορές και θα αποδειχθεί ότι σε κάθε περίπτωση το κέντρο κοινότητας, αποτελεί ένα βασικό φορέα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών.

Όπως παρατηρείται στην εργασία 1³, δίνεται έμφαση στα Κ.Ε.Μ και αναφέρονται ως *“τοπικά σημεία αναφοράς για την πληροφόρηση, εξυπηρέτηση και υποστήριξη του μεταναστευτικού πληθυσμού καθώς και για τη διασύνδεσή του με τις υπόλοιπες υπηρεσίες και προγράμματα που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης του δήμου”*. *“Η χρηματοδοτική εξάρτηση όμως για τη λειτουργία των εν λόγω δομών από κοινοτικούς πόρους έχει ως αποτέλεσμα τη λειτουργία τους μόνο σε δέκα (10) Δήμους της χώρας”*

Εργασία 2⁴ *“Τα Κέντρα Κοινότητας ως δομές άσκησης κοινωνικής προστασίας, ως νεοσύστατες και ένταξης των ωφελουμένων στην απασχόληση, δύναται να αποτελέσουν τον Δούρειο Ίππο, για ένα πρόγραμμα κινητοποίησης του πληθυσμού για την προστασία και προαγωγή του δικαιώματος στη ζωή και την απασχόληση”*.

“μπορούμε να πούμε ότι η αρχική υπόθεση εργασίας επιβεβαιώνεται, καθώς ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης αν και διευρυμένος παραμένει εξαρτώμενος από το κεντρικό κράτος, τις εθνικές επιλογές και τους κοινοτικούς πόρους”

Εργασία 3⁵ *“Συμπερασματικά τα Κέντρα Κοινότητας χρειάζονται αρκετό χρόνο για να διαδραματίσουν έναν καθοριστικό ρόλο στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο. Μέχρι τώρα φαίνεται πως ο σκοπός τους δεν έχει επιτευχθεί στο μέγιστο βαθμό εξαιτίας των οργανωτικών δυσκολιών, της έλλειψης επιπλέον προσωπικού και των κενών που υπάρχουν στη συνεργασία με τους Δήμους και στην έλλειψη οικονομικών πόρων από το κεντρικό κράτος. Απαραίτητη είναι η συμμετοχή των Κέντρων Κοινότητας στην λήψη αποφάσεων που αφορούν όλα τα επίπεδα της άσκησης κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο καθώς επίσης και ο διάλογος, συνολική αποτίμηση της προσφοράς τους και ο σχεδιασμός των κατάλληλων κοινωνικών προγραμμάτων”*.

³ <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:20698&lang=el>

⁴ <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/50531>

⁵ <http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:20729&lang=en>

Εν κατακλείδι, η συγκριτική μελέτη αποδεικνύει ότι τα κέντρα κοινότητας μέσα από την λειτουργία τους, αναγνωρίζονται από τους θεσμικούς φορείς και τους ωφελούμενους ως επίσημοι φορείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και έχουν διαμορφώσει μια συλλογική ταυτότητα προς την κοινωνία.

Συμπέρασμα

Μέσα από την βιβλιογραφική επισκόπηση της εργασίας αναλύονται οι βασικές έννοιες και η σύγχρονη θεωρητική προσέγγιση της κοινωνικής πολιτικής καθώς και τα παραδοσιακά συστήματα κοινωνικής προστασίας, τα οποία είναι το νεοφιλελεύθερο, το συντηρητικό και το σοσιαλδημοκρατικό σύστημα κοινωνικής προστασίας. Ανάλογα με τις αρχές του κάθε συστήματος, διαβαθμίζεται και ο ρόλος του κράτους προς τους πολίτες. Προκύπτει, ότι ο ρόλος της κοινωνικής πολιτικής είναι ένα δίχτυ προστασίας των πολιτών από τους κοινωνικούς κινδύνους και παρατηρείται, ότι την τελευταία δεκαετία τα κράτη της Ευρώπης στρέφονται στην υιοθέτηση μεικτών συστημάτων προστασίας με παράλληλη στροφή σε πλουραλιστικά σχήματα.

Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, καταγράφεται η πορεία της τοπικής αυτοδιοίκησης και ο ρόλος της στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Παρουσιάζονται επιλεγμένα ιστορικά στοιχεία τα οποία πλαισιώνουν την δημιουργία και την εξέλιξη της τοπικής αυτοδιοίκησης ανά χρονικές περιόδους αποτυπώνοντας τον ρόλο της. Η αποκέντρωση των Ο.Τ.Α. υφίσταται ως διαρκές στοιχείο με στόχο την αναβάθμιση του ρόλου τους και προωθήθηκε κυρίως μέσα από τα προγράμματα “Καποδίστριας” και “Καλλικράτης”, τα οποία διακρίνονται μεταξύ των μεταρρυθμίσεων. Η χρηματοδότηση τους από τον κεντρικό κρατικό μηχανισμό αναφέρεται, επίσης, στη βιβλιογραφία. Θετικό στοιχείο αποτελεί ότι το κράτος διατηρεί τον κεντρικό ρόλο του δίνοντας κατευθυντήριες για τα προγράμματα, που πρέπει να υλοποιηθούν.

Απο την διενέργεια της ποιοτικής έρευνας προκύπτει ότι το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά αποτελεί μια ολοκληρωμένη ενότητα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Η δημιουργία των κέντρων κοινότητας συμβάλλει στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, στην αντιμετώπιση της αποσπασματικότητας των δράσεων μεμονωμένων φορέων χωρίς κεντρικό σχεδιασμό και της άνιση χωρικής κατανομής των κοινωνικών υποδομών και υπηρεσιών στους δήμους. Απευθύνεται σε ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού. Η σύστασή τους υπό τα ευρωπαϊκά πλαίσια του “OneStopShop”, παρέχει την εξατομικευμένη ολιστική προσέγγιση στους ωφελούμενους τους, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις εγκαθίδρυσης ενός σημείου αναφοράς μέσα στην κοινωνία. Η παρούσα έρευνα αποδεικνύει ότι το διευρυμένο κέντρο κοινότητας του δήμου Πειραιά επιτελεί ορθά τον σκοπό της σύστασής του και δίνει έμφαση

στην ποιοτική διαχείριση των αιτημάτων των πολιτών του δήμου. Για αυτούς τους λόγους, το κέντρο κοινότητας θα πρέπει να εδραιώσει την παρουσία του στο δήμο Πειραιά, καθότι βρίσκεται στην πρώτη γραμμή υποδοχής, ενημέρωσης και παροχής βοήθειας προς τους δημότες του.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Γράβαρης, Δ. (2018). Δύο ιστορικές μορφές κοινωνικού κράτους στο Θ. Σακελλαρόπουλος Θ. και συν. (επιμ), Κοινωνική Πολιτική, Αθήνα: Διόνικος

Δημουλάς, Κ. (2018). Κρίση και κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης στο Κρίση και κοινωνική πολιτική. Αδιέξοδα και λύσεις. Τόπος: Αθήνα

Δημουλάς, Κ. (2019). Σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής. Διόνικος: Αθήνα

Παπαθεοδώρου, Χ. (2018). Φτώχεια και λιτότητα στην Ελλάδα της κρίσης. Η ενδυνάμωση του νεοφιλελευθερισμού και η συρρίκνωση του συστήματος κοινωνικής προστασίας στο Κρίση και κοινωνική πολιτική. Αδιέξοδα και λύσεις. Τόπος: Αθήνα

Πετμεζίδου, Μ. (2014). Απο την χρυσή εποχή στην εποχή της κρίσης στο E.Andersen (2014). The three worlds of welfare capitalism. Αθήνα: Τόπος

Πετμεζίδου, Μ. (2018). Τα ευρωπαϊκά κοινωνικά κράτη μετά τη μεγάλη ύφεση στο Κρίση και κοινωνική πολιτική. Αδιέξοδα και λύσεις. Τόπος: Αθήνα

Σακελλαρόπουλος, Θ. (2011). «Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής». Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.

Σακελλαρόπουλος Θ. (2018). Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική σε ιστορική προοπτική στο Θ. Σακελλαρόπουλος Θ., και συν. (επιμ) Κοινωνική Πολιτική, Αθήνα: Διόνικος

Σκαμνάκης, Χ., Πανταζόπουλος, Σ. 2014). «Κοινωνική προστασία και αυτοδιοίκηση, η εξέλιξη ενός διπλού ελλείμματος». Περιοδικό Περιφέρεια, Ειδικό Τεύχος.

Σκαμνάκης, Χρ. (2011), Κοινωνικές ανισότητες, φτώχεια και στρατηγική της κοινωνικής ένταξης της Ε.Ε. στο Σακελλαρόπουλος, Θ. (επιμ) Η κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήνα: Διόνικος

Σκαμνάκης Χρ. (2018), Περιφερειακές και τοπικές κοινωνικές πολιτικές στο Θ. Σακελλαρόπουλος Θ. και συν. (επιμ), Κοινωνική Πολιτική, Αθήνα: Διόνικος

Τσιώλης, Γ. (2014). Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα. Αθήνα: κριτική

Υπουργείο εργασίας, κοινωνικής ασφάλισης και αλληλεγγύης (2016). Οδηγός εφαρμογής και λειτουργίας των κέντρων κοινότητας.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Andersen, E. (2014). *The three worlds of welfare capitalism*. Αθήνα: Τόπος
- Andersen, E. (2006). *Γιατί χρειαζόμαστε ένα νέο κοινωνικό κράτος* (επιμ. Χ. Οικονόμου). Διόνικος: Αθήνα
- Bourdieu, P. (1984), *Distinction: a social critique of the judgement of" taste*. London: Routledge
- Burns, T. (1992). *Erving Goffman 1st Edition* London: Routledge.
- Dawe, A. (1973), «The Underworld-view of Erving Goffman», *British Journal of Sociology*, 24, σσ. 246-53
- Ferrera, M. (1996). *The southern model of welfare in social Europe*. *Journal of European social policy*. 1996/6 pp.17-37
- Gooby-Taylor, P. (1981). *The new right and social policy*. Vol.1 Issue 1. Sage Journals
- Gooby-Taylor, P. (2001). *Welfare states under pressure*. Sage publication Ltd.
- Gough, I. (1979). *The political economy of the welfare state*. MacMillan Publishing Company
- Jessop, B. (2015). *The state. Past, present, Future*. Polity Press
- Mason, J. (2020). *Qualitative researching*. 3rd Edition. University of Manchester, UK
- Mishra, R. (1985). *The left and the welfare state. A critical analysis*. Vol. 5 Issue 15. Sage Journals
- Papadopoulos, T. & Roumpakis, A. (2013). *Familistic welfare capitalism in crisis: social reproduction and anti-social policy in Greece* in *Journal of International and Comparative Social Policy*, Volume 29, Issue 3.
- Spicker, P. (2001). *The welfare state. A general theory*. Sage publications Ltd.
- Titmuss, R. (1954). *The social division of welfare*. University Press.

Διαδικτυακές πηγές

“Κέντρα Ένταξης Μεταναστών : Δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών”. Καπινιάρη Ευαγγελία Εργασία 1 διαθέσιμο στην διεύθυνση

<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:20698&lang=el>

«Κέντρα Κοινότητας: ο ρόλος του Κοινωνικού Λειτουργού σε κοινοτικά προγράμματα και δράσεις υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Παπαζήση Παρασκευή Ε.Α.Π Εργασία 2 διαθέσιμο στην διεύθυνση

<https://apothesis.eap.gr/handle/repo/50531>

“Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση: το παράδειγμα των Κέντρων Κοινότητας”. Παπούλια Δήμητρα Πάντειο Πανεπιστήμιο Εργασία 3 διαθέσιμο στην διεύθυνση

<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&pid=iid:20729&lang=en>